

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG

TRỊNH THỊ THÚY KHUYÊN

DAY HỌC HÁT CA KHÚC VIẾT VỀ THANH HÓA
CHO SINH VIÊN ĐẠI HỌC THANH NHẠC
GIỌNG SOPRANO TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA,
THỂ THAO & DU LỊCH THANH HÓA

TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ
LÝ LUẬN VÀ PHƯƠNG PHÁP DAY HỌC ÂM NHẠC
Khóa 4 (2016 - 2019)

Hà Nội, 2023

Công trình được hoàn thành tại:
Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS Nguyễn Đăng Nghị

Phản biện 1: TS. Đỗ Quốc Hưng

Phản biện 2: PGS.TS Nguyễn Đỗ Hiệp

Phản biện 3: PGS.TS Lê Vinh Hưng

Luận án được bảo vệ trước Hội đồng đánh giá luận án họp
tại Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương
vào lúc giờ ngày 21 tháng 12 năm 2023

Có thể tìm hiểu luận án tại:

- Thư viện Quốc gia Việt Nam

- Thư viện Trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Thanh Hóa là mảnh đất địa linh nhân kiệt có lịch sử lâu đời, Thanh Hóa cũng là một vùng quần cư lâu đời của các tộc người: Việt, Thái, Mường, H'Mông, Thổ, Dao, Khơ Mú đã tạo dựng nên một nền văn hóa đa màu, nhiều sắc, là nguồn cảm hứng vô tận cho nhà thơ, nhà văn, họa sĩ và nhạc sĩ sáng tác những tác phẩm văn học, nghệ thuật có giá trị. Trong thời đại ngày nay, việc giáo dục, bồi dưỡng cho thế hệ trẻ có những phẩm chất: chân - thiện - mỹ, luôn được Đảng và Nhà nước quan tâm. Có nhiều cách giáo dục, mà âm nhạc cũng là một trong những kênh có thể mang lại hiệu quả cao.

Trường Đại học VH,TT&DL Thanh Hóa có bề dày về đào tạo thanh nhạc. Hơn 10 năm trở lại đây, ngành thanh nhạc đã được đào tạo ở bậc đại học. Những tác phẩm thanh nhạc đưa vào chương trình giảng dạy được xây dựng phong phú và đa dạng về thể loại như: Aria. Romance, ca khúc nghệ thuật, dân ca, ca khúc Việt Nam (trong đó có ca khúc viết về Thanh Hóa). Có nhiều ca khúc viết về Thanh Hóa với nội dung mang ý nghĩa giáo dục sâu sắc, bên cạnh đó cũng đòi hỏi về xử lý các kỹ thuật thanh. Bởi vậy, người hát cần phải chăm chỉ luyện tập và biết cách áp dụng linh hoạt các kỹ thuật đó thì mới đạt được hiệu quả mong muốn. Ca khúc viết về Thanh Hóa được đưa vào chương trình giảng dạy cho SV đại học thanh nhạc gồm một số ca khúc nổi tiếng, tuy nhiên chưa sắp xếp theo hệ thống hoặc tiến trình giảng dạy, chưa phân loại ca khúc để áp dụng dạy cho loại giọng nhất định, đặc biệt chưa có những phương pháp, biện pháp dạy học hợp lý cho từng dạng bài cụ thể.

Trong nhiều năm đào tạo ngành thanh nhạc tại Trường Đại học VH,T&DL Thanh Hóa, riêng với giọng nữ, thì giọng soprano thường có số lượng nhiều hơn. Giọng soprano có màu sắc trong trẻo, vang, sáng, có ưu thế khi hát những ca khúc có âm vực rộng, hát âm khu đầu (head voice). Ca khúc viết về Thanh Hóa có nhiều bài được các nhạc sĩ viết cho giọng soprano, đây cũng là một trong những điều kiện thuận

lợi và mang tính cần thiết đối với một cơ sở đào tạo thanh nhạc như Trường Đại học VH,TT&DL Thanh Hóa để lựa chọn đưa vào dạy học.

Là GV trực tiếp giảng dạy, chúng tôi nhận thấy việc dạy học các ca khúc viết về Thanh Hóa cho SV thanh nhạc nói chung và SV giọng sprano nói riêng, một mặt góp một phần không nhỏ vào việc củng cố, nâng cao các kỹ thuật thanh nhạc và phong cách biểu diễn; mặt khác giúp các em hiểu biết thêm về đất và người xứ Thanh, qua đó nhằm giáo dục và bồi đắp lòng tự hào dân tộc, tình yêu quê hương, đất nước. Nhìn từ phương diện xã hội, chúng tôi nhận thấy, thông qua các hội thi, hội diễn cũng như các sinh hoạt khác, nhu cầu được nghe các ca khúc viết về quê hương của công chúng Thanh Hóa là rất lớn.

Từ những lý do chủ quan và khách quan như đã trình bày, chúng tôi chọn: ***Dạy học hát ca khúc viết về Thanh Hóa cho sinh viên đại học thanh nhạc giọng soprano tại Trường Đại học Văn hóa, Thể thao và Du lịch Thanh Hóa*** để làm đề tài luận án tiến sĩ chuyên ngành Lý luận và phương pháp dạy học Âm nhạc.

2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

2.1. Mục đích

Trên cơ sở nghiên cứu một số vấn đề lý luận và đánh giá thực trạng đồng thời đề xuất các biện pháp dạy học, mục đích của luận án là nhằm góp phần giúp SV đại học thanh nhạc giọng soprano thể hiện tốt các ca khúc viết về Thanh Hóa, đáp ứng yêu cầu chuẩn đầu ra của chương trình đào tạo đại học thanh nhạc tại Trường Đại học VH,TT&DL Thanh Hóa.

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

- Nghiên cứu và xây dựng cơ sở lý luận về việc dạy học hát ca khúc viết về Thanh Hóa cho SV đại học thanh nhạc giọng soprano tại Trường Đại học VH,TT&DL Thanh Hóa, đồng thời xây dựng khung lý thuyết dạy học ca khúc viết về Thanh Hóa.

- Khảo sát, nghiên cứu tìm ra đặc điểm và giá trị của ca khúc viết về Thanh Hóa nói chung và ca khúc viết cho giọng soprano nói riêng để đưa vào dạy học.

- Nghiên cứu, đánh giá thực trạng về dạy học hát ca khúc viết về Thanh Hóa trên các phương diện: cơ sở vật chất, chương trình, tài liệu, năng lực của GV, khả năng của SV, các kỹ thuật thanh nhạc được sử dụng trong quá trình dạy học, các phương pháp dạy học... tại Trường Đại học VH,TT&DL Thanh Hóa.

- Đề xuất một số biện pháp dạy học và tổ chức thực nghiệm dạy học hát ca khúc viết về Thanh Hóa cho SV đại học thanh nhạc giọng soprano.

3. Khách thể, đối tượng và phạm vi nghiên cứu

3.1. Khách thể nghiên cứu

Dạy học hát cho SV đại học thanh nhạc trường ở Đại học VH,TT&DL Thanh Hóa.

3.2. Đối tượng nghiên cứu

Dạy học hát ca khúc viết về Thanh Hóa cho SV đại học thanh nhạc giọng soprano tại trường Đại học VH,TT&DL Thanh Hóa.

3.3. Phạm vi nghiên cứu

Phạm vi về nội dung: Là các biện pháp dạy học, cụ thể là: kỹ thuật phát triển giọng hát, kỹ thuật rèn luyện giọng hát và áp dụng các kỹ thuật vào dạy học các khúc viết về Thanh Hóa cho SV giọng soprano.

Phạm vi khảo sát: Các ca khúc viết về Thanh Hóa, đặc biệt là 32 ca khúc tiêu biểu viết cho giọng soprano.

Phạm vi về đối tượng: Giọng lirico soprano (nữ cao trữ tình) từ năm thứ nhất đến năm thứ tư.

Phạm vi về thời gian và không gian: Nghiên cứu này được thực hiện từ năm 2016 đến 2023, tại không gian của Trường Đại học VH,TT&DL Thanh Hóa.

4. Câu hỏi và giả thuyết nghiên cứu

4.1. Câu hỏi nghiên cứu

Tại sao phải dạy học hát ca khúc viết về Thanh Hóa cho SV thanh nhạc giọng soprano Trường Đại học VH,TT&DL Thanh Hóa?

Dạy học ca khúc viết về Thanh Hóa cho sinh viên giọng soprano nhằm mục đích gì?

Ca khúc viết về Thanh Hóa nói chung và ca khúc viết cho giọng soprano có những đặc điểm gì?

Thực trạng dạy học hát ca khúc viết về Thanh Hóa nói chung và ca khúc viết cho giọng soprano tại Trường Đại học VH,TT&DL Thanh Hóa như thế nào?

Dạy học ca khúc viết về Thanh Hóa là dạy những gì, có giống với việc dạy hát các ca khúc Việt Nam khác hay không?

Sử dụng những biện pháp nào để nâng cao chất lượng dạy học hát ca khúc viết cho giọng soprano tại Trường Đại học VH,TT&DL Thanh Hóa?

4.2. Giả thuyết nghiên cứu

Nếu 4 biện pháp đưa ra phù hợp với khả năng của SV giọng soprano và thực tiễn giảng dạy của cơ sở đào tạo, thì sẽ góp phần giúp cho SV đại học thanh nhạc giọng soprano thể hiện tốt ca khúc viết về Thanh Hóa, đồng thời góp phần nâng cao chất lượng dạy và học thanh nhạc tại Trường Đại học VH,TT&DL Thanh Hóa.

5. Quan điểm tiếp cận và phương pháp nghiên cứu

5.1.1. Quan điểm tiếp cận

Tiếp cận hệ thống: Tiếp cận hệ thống là xem xét hoạt động dạy học hát ca khúc viết về Thanh Hóa cho SV giọng soprano trong mối quan hệ tương tác với các nội dung khác, nhằm đạt được mục đích dạy học, đáp ứng chuẩn đầu ra cũng như yêu cầu đổi mới giáo dục hiện nay.

Tiếp cận thực tiễn: Tiếp cận thực tiễn hoạt động là xuất phát từ thực tiễn hoạt động dạy hát ca khúc viết về Thanh Hóa cho SV giọng soprano của GV, hoạt động học hát ca khúc viết về Thanh Hóa của SV, từ đó sẽ đề xuất các biện pháp dạy học hát cho hiệu quả.

Tiếp cận quá trình: Để xác định được khung lý thuyết và nội dung dạy học hát ca khúc viết về Thanh Hóa cho SV giọng soprano, luận án tập trung nghiên cứu các thành tố của quá trình dạy học đó là: mục tiêu, nội dung, phương pháp dạy học, hình thức tổ chức, đặc điểm, năng lực người học và các điều kiện khác...

Tiếp cận năng lực: Là tiếp cận để tìm hiểu khả năng, năng lực

của SV đại học thanh nhạc dựa trên triết lý lấy người học làm trung tâm, lấy quan điểm dạy học phát huy tính tích cực, SV chủ động lĩnh hội kiến thức để tự hình thành năng lực.

Tiếp cận lý luận âm nhạc: Là cách tiếp cận hệ thống lý thuyết của âm nhạc phương Tây và Việt Nam trong các công trình nghiên cứu, các sách xuất bản được đưa vào sử dụng trong đào tạo âm nhạc nói chung, thanh nhạc nói riêng.

5.1.2. Phương pháp nghiên cứu

5.1.2.1. Nhóm phương pháp nghiên cứu lý thuyết: Với phương pháp nghiên cứu lý thuyết, chúng tôi sẽ sử dụng các thao tác nghiên cứu:

Phương pháp phân tích, tổng hợp: phân tích lý thuyết thành những bộ phận (nội dung, nguồn tài liệu, tác giả, tác phẩm...), hệ thống hóa các nghiên cứu lý luận và tư liệu thức tế

Phương pháp khái quát: Sau khi thu thập được hệ thống tài liệu liên quan đến luận án, chúng tôi nghiên cứu, phân tích và đưa ra những kết luận mang tính khái quát, làm cơ sở lý luận cho luận án.

Phương pháp cụ thể hóa: chúng tôi dùng phương pháp này để phân tích, diễn giải đưa ra các dẫn chứng, ví dụ cụ thể để minh chứng như: các ví dụ âm nhạc, những số liệu, con số...

Phương pháp so sánh: Dùng phương pháp này để so sánh những ưu điểm, hạn chế của phương pháp bel canto với phương pháp dạy truyền thống từ đó đưa ra các đề xuất biện pháp thực hiện.

5.1.2.2. Nhóm phương pháp nghiên cứu thực tiễn

Phương pháp điều tra, khảo sát, phương pháp phỏng vấn, phương pháp quan sát sư phạm, phương pháp thực nghiệm sư phạm, phương pháp nghiên cứu sản phẩm giáo dục, phương pháp nghiên cứu thống kê toán học.

6. Đóng góp của luận án

6.1. Phương diện lý luận

Luận án góp phần xây lý luận liên quan tới dạy học hát nói chung và dạy học hát các khúc viết về Thanh Hóa nói riêng.

Luận án cụ thể hóa được một số nội dung của dạy học, cũng như biện pháp học hát ca khúc. Các biện pháp này không chỉ áp dụng cho

việc dạy học hát ca khúc nói chung ở Trường Đại học VH,TT & DL Thanh Hóa, mà có thể áp dụng cho các cơ sở đào tạo âm nhạc chuyên nghiệp khác trên phạm vi toàn quốc.

6.2. Phương diện thực tiễn

Luận án có lẽ là công trình nghiên cứu đầu tiên mang tính thực tiễn về việc dạy học hát một loại ca khúc cụ thể (ca khúc viết về Thanh Hóa) cho một đối tượng cụ thể (giọng soprano), trong môi trường cụ thể (Trường Đại học VH,TT&DL Thanh Hóa).

Luận án có thể làm tư liệu tham khảo cho GV bộ môn Thanh nhạc - Nhạc cụ tại trường và những GV có cùng hướng, cùng mục đích nghiên cứu về dạy học hát ca khúc.

7. Bố cục luận án

Ngoài phần mở đầu, kết luận, tài liệu tham khảo, phụ lục, luận án gồm 4 chương:

Chương 1: Tổng quan nghiên cứu

Chương 2: Cơ sở lý luận và thực trạng dạy học hát ca khúc viết về Thanh Hóa

Chương 3: Đặc điểm và giá trị của ca khúc viết về Thanh Hóa đối với dạy học thanh nhạc cho sinh viên giọng soprano

Chương 4: Biện pháp dạy học hát ca khúc viết về Thanh Hóa cho sinh viên đại học thanh nhạc giọng soprano.

Chương 1

TỔNG QUAN NGHIÊN CỨU

1.1. Một số công trình nghiên cứu về ca khúc Việt Nam và ca khúc viết về Thanh Hóa

1.1.1. Nghiên cứu về ca khúc Việt Nam

Các công trình nghiên cứu về ca khúc Việt Nam cho chúng tôi cái nhìn tổng quát để đánh giá cả một quá trình hình thành và phát triển cũng như bước trưởng thành và các thành tựu của nền âm nhạc mới Việt Nam trải dài gần toàn bộ thế kỷ XX. Qua các công trình nghiên cứu về ca khúc Việt Nam chúng tôi học hỏi vận dụng một phần nào một số biện pháp dạy học hát ca khúc viết về Thanh Hóa cho hợp lý.

1.1.2. Nghiên cứu ca khúc viết về Thanh Hóa

Qua các công trình nghiên cứu về ca khúc viết về Thanh Hóa cho chúng tôi thấy: ca khúc viết về Thanh Hóa là một bộ phận không thể tách rời của nền thanh nhạc mới Việt Nam, ca khúc viết về Thanh Hóa có số lượng không nhỏ, và khẳng định được vị thế của nó trong nền thanh nhạc mới Việt Nam

1.2. Nghiên cứu về phương pháp dạy học và dạy học âm nhạc

1.2.1. Về phương pháp dạy học

Nhìn chung, nghiên cứu của tác giả đề cập tới nhiều vấn đề về lý luận, phương pháp, đối tượng dạy học... Chúng tôi sẽ cân nhắc, lựa chọn những những vấn đề đó để đưa vào luận án của mình một cách hợp lý nhất

1.2.2. Phương pháp về dạy học âm nhạc và dạy học thanh nhạc

Về phương pháp dạy học âm nhạc, thanh nhạc: tập trung vào nghiên cứu một số vấn đề: nguyên lý về âm thanh, bộ máy phát âm của con người; các tiêu chí phân loại giọng hát, vấn đề cộng minh; nguyên âm và phụ âm, cách xử lý âm khu, rèn luyện kỹ thuật và kỹ xảo thanh nhạc...

1.3. Nhận xét và hướng nghiên cứu của luận án

1.3.1. Nhận xét

Nhìn toàn bộ lại các công trình có liên quan đến nghiên cứu của chúng tôi đã nêu ở trên, có thể thấy một số vấn đề sau:

1.3.1.1. Những vấn đề đã nghiên cứu

Về phương pháp dạy học nói chung, các công trình đã đề cập tới các khái niệm về dạy học và phương pháp dạy học. Bên cạnh đó là các quan điểm về dạy học lấy người học làm trung tâm và đưa ra các phương pháp dạy học tích cực để phát huy năng lực của người học, nhằm đáp ứng nhu cầu của xu thế giáo dục hiện nay.

Các công trình nghiên cứu đã tìm ra những giá trị của ca khúc viết về Thanh Hóa trên các phương diện về: kế thừa những tinh hoa âm nhạc dân gian xứ Thanh (thang âm, điệu thức, âm hưởng...) và khả năng lan tỏa cũng như vai trò của ca khúc trong đời sống của nhân dân Thanh Hóa.

Các luận án, luận văn nghiên cứu về những vấn đề cụ thể của một dạng kỹ thuật nào đó để dạy học cho một loại giọng, hoặc một nhóm đối tượng ở một cơ sở đào tạo cụ thể.

Các công trình về văn bản âm nhạc, là sự tập hợp một số ca khúc Việt Nam nói chung và ca khúc viết về Thanh hóa nói riêng. Điều đó cho thấy, ca khúc viết về Thanh Hóa có số lượng không nhỏ, và khẳng định được vị thế của nó trong nền thanh nhạc mới Việt Nam.

1.3.1.2. Những vấn đề chưa nghiên cứu

Mỗi công trình nghiên cứu đều có những mục đích riêng, các công trình nêu trên, chưa đề cập tới vấn đề mà chúng tôi quan tâm. Những vấn đề đó là:

Chưa cho thấy rõ vai trò của vị trí địa lý, điều kiện tự nhiên, môi trường ảnh hưởng tới việc sáng tác của các nhạc sĩ. Chưa làm nổi bật vai trò của ca khúc viết về Thanh Hóa trong dạy học thanh nhạc cho SV tại trường Đại học VH, TT &DL Thanh Hóa. Chưa phân tích kỹ về đặc điểm giọng lirico soprano của SV người Thanh Hóa học tại trường. Chưa phân tích hóa một cách cụ thể, để nhận diện đặc điểm và những giá trị riêng có của ca khúc viết về Thanh Hóa. Đặc biệt, chưa có công trình về dạy học ca khúc viết về Thanh Hóa cho giọng sprano nói chung giọng lirico soprano nói riêng.

1.3.2. Hướng nghiên cứu của luận án

Tiếp tục kế thừa những vấn đề có liên quan để đưa vào luận án một cách hợp lý nhất.

Xây dựng cơ sở lý luận (thông qua các khái niệm, quan điểm tiếp cận, hệ thống lý thuyết) cho luận án, đánh giá thực trạng để làm cơ sở vận hành cho nội dung chính của luận án.

Đề xuất điều chỉnh và đưa một số ca khúc viết về Thanh Hóa vào dạy học cho SV giọng soprano tại trường.

Thực hiện một số biện pháp dạy học ca khúc viết về Thanh Hóa cho giọng lirico soprano, thực nghiệm và đánh giá kết quả nghiên cứu...

Kết luận chương 1

Chương 1 đi vào nghiên cứu cơ sở lý luận và tổng quan nghiên cứu, nhằm xây dựng cơ sở lý luận cho luận án về dạy học hát ca khúc ca khúc viết về Thanh Hóa vào dạy học cho SV đại học thanh nhạc giọng soprano tại trường Đại học VH,TT&DL Thanh Hóa.

Chương 2

CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TRẠNG DẠY HỌC HÁT CA KHÚC VIẾT VỀ THANH HÓA

2.1. Cơ sở lý luận

2.1.1. Các khái niệm công cụ

Trong phần nội dung chúng tôi đi vào giải thích các khái niệm: Ca khúc, ca khúc viết về Thanh Hóa, kỹ thuật thanh nhạc, kỹ năng hát, âm vực, âm khu, giọng giả, giọng Soprano và phong cách belcanto Dạy học, dạy học ca khúc viết về Thanh Hóa Phương pháp dạy học và phương pháp dạy học ca khúc viết về Thanh Hóa. Biện pháp dạy học và dạy học ca khúc viết về Thanh Hóa để làm cơ sở lý luận cho luận án.

2.1.2. Đặc điểm của sinh viên đại học thanh nhạc giọng soprano

Phần lớn SV thanh nhạc là những em có năng khiếu âm nhạc và có giọng hát hay, điều này được thể hiện rõ qua kết quả tuyển sinh hàng năm về thẩm âm, tiết tấu và các bài hát được thể hiện. Tuy nhiên, các em cũng gặp những khó khăn trong quá trình ca hát, đó là cách phát âm còn nặng về ngôn ngữ địa phương (phương ngữ), chưa biểu đạt chuẩn ngôn ngữ tiếng Việt phổ thông hiện đại.

2.1.3. Quan điểm về dạy học hát ca khúc viết về Thanh Hóa

Chúng tôi đưa ra hai quan điểm dạy học đó là: *Dạy theo kỹ thuật belcato*, *Dạy kết hợp kỹ thuật belcato và cách dạy hát truyền thống*, giúp chúng tôi có sự so sánh những ưu điểm và hạn chế của từng cách dạy từ đó có những áp dụng hợp lý trong quá trình dạy học hát ca khúc viết về Thanh Hóa cho SV giọng Lirico soprano

2.1.4. Các thành tố của dạy học hát ca khúc viết về Thanh Hóa cho sinh viên đại học thanh nhạc giọng lirico soprano

Việc dạy học hát ca khúc viết về Thanh Hóa cho SV đại học thanh nhạc giọng soprano được dựa trên các thành tố sau: *Mục tiêu dạy học hát ca khúc viết về Thanh Hóa, Nội dung và hình thức dạy học hát, Phương pháp dạy học và phương tiện dạy học, Kiểm tra, đánh giá kết quả học hát* từ các thành tố dạy học, là những vấn đề mang tính cơ sở lý thuyết về dạy học thanh nhạc, luận án sẽ định hướng PPDH, dạy học hát các ca khúc viết về Thanh Hóa cho SV giọng soprano phù hợp với mục tiêu, yêu cầu đào tạo.

2.2. Thực trạng dạy học hát ca khúc viết về Thanh cho sinh viên đại học thanh nhạc giọng soprano

2.2.1. Khát quát về Trường Đại học Văn hóa, Thể thao và Du lịch

Quá trình hình thành và phát triển: Tiền thân của Trường Đại học VH,TT&DL Thanh Hóa là Trường Sơ cấp VHNT Thanh Hóa được thành lập từ năm 1967. Đến ngày 5 tháng 10 năm 1978, Bộ trưởng Bộ Đại học và Trung học chuyên nghiệp ký quyết định công nhận Trường Trung cấp VHNT Thanh Hóa. Ngày 25 tháng 8 năm 2004 Bộ trưởng Bộ GD&ĐT ký quyết định thành lập Trường Cao đẳng VHNT Thanh Hóa trên cơ sở trường Trung cấp VHNT Thanh Hóa. Ngày 27 tháng 11 năm 2012, Thủ tướng Chính phủ ký quyết định thành lập Trường Đại học VH,TT&DL Thanh Hóa trên cơ sở nâng cấp Trường Cao đẳng VHNT Thanh Hóa.

Khoa Âm nhạc được thành lập, đồng hành cùng với sự phát triển của nhà trường, hơn 55 năm qua Khoa Âm nhạc luôn được đánh giá là khoa có chất lượng đào tạo tốt, chủ công trong các hoạt động biểu diễn, hoạt động ngoại giao của nhà trường. Khoa đã đào tạo nhiều ca sĩ nổi tiếng cho tỉnh và đất nước, mang lại thương hiệu cho khối ngành nghệ thuật và nhà trường.

Cơ cấu tổ chức: Cơ cấu tổ chức của trường gồm: Đảng bộ Nhà trường, Hội đồng trường, Ban giám hiệu, Công đoàn, Đoàn Thanh niên, Hội SV. Trường hiện có 10 phòng chức năng, có 5 trung tâm, có 8 khoa đào tạo:

Đội ngũ cán bộ, giảng viên: Tính đến thời điểm hiện tại, tổng số cán bộ GV, người lao động của Trường là 221 người. Về trình độ đội ngũ cán bộ, nhà trường hiện có 03 PGS, 30 TS, 160ThS và 28 cán bộ có trình độ cử nhân/kỹ sư.

Đội ngũ giảng viên Khoa Âm nhạc: Đội ngũ GV của khoa đều là những người có phẩm chất đạo đức tốt, nhiệt tình, say mê với công tác giảng dạy, có tâm với nghề, luôn có ý thức nâng cao trình độ chuyên môn nghiệp vụ, kỹ năng sư phạm.

Số lượng học sinh, sinh viên

Theo đề án tuyển sinh, trung bình chỉ tiêu đăng ký hàng năm khoảng 2500 - 2700 chỉ tiêu cho các hệ đào tạo

Nhiệm vụ đào tạo

Đào tạo HS, SV sau này làm ca sĩ, diễn viên biểu diễn tại các nhà hát, đoàn ca múa nhạc chuyên nghiệp và không chuyên; đào tạo GV giảng dạy âm nhạc trong các trường phổ thông; dạy thanh nhạc ở các cơ sở đào tạo âm nhạc chuyên nghiệp; làm cán bộ chuyên trách về các hoạt động văn hóa, văn nghệ tại các cơ quan, doanh nghiệp, trung tâm văn hóa xã, phường, huyện, thị, thành phố...

Cơ sở vật chất phục vụ đào tạo

Hiện tại Trường có: 3 giảng đường với 58 phòng học lý luận và thực hành; 01 hội trường hợp với sức chứa khoảng 200 chỗ ngồi; 01 nhà biểu diễn với 650; 01 trung tâm đào tạo thực hành Du lịch và Tổ chức sự kiện; 01 nhà tập Thể dục Thể thao đa năng; 01 sân tập thể thao ngoài trời; 01 trung tâm Thông tin - Thư viện đảm bảo điều kiện cơ bản cho các hoạt động đào tạo của Nhà trường.

2.2.2. Khảo sát thực trạng dạy học hát ca khúc viết về Thanh Hóa cho sinh viên giọng soprano

- Nội dung chương trình học ngành thanh nhạc

Chương trình đào tạo ngành thanh nhạc bậc đại học chính quy tập trung trong thời gian 48 tháng, theo học chế tín chỉ. Khối lượng học phần toàn khóa 120 tín chỉ với ba khối kiến thức: Giáo dục đại cương

gồm 12 học phần, 31 tín chỉ; Kiến thức cơ sở ngành gồm 12 học phần, 27 tín chỉ; Khối kiến thức ngành và chuyên ngành gồm 24 học phần, 44 tín chỉ.

- Nội dung chương trình học phần thanh nhạc

Học phần thanh nhạc gồm 04 học phần (08 tín chỉ thực hiện trong 08 học kỳ), mỗi học phần gồm 2 tín chỉ; mỗi tín chỉ gồm 30 tiết/1 học kỳ/ 1 nhóm 2 SV

- Nội dung chương trình học cho giọng soprano

Trong nội dung đào tạo của ngành thanh nhạc chưa có chương trình riêng hoặc hệ thống bài tập, hệ thống ca khúc riêng dành cho SV giọng soprano.

- Tài liệu giảng dạy

Học phần thanh nhạc có hai hệ thống tài liệu: tài liệu bắt buộc và tài liệu tham khảo khuyến khích.

Tình hình giảng dạy của giảng viên

Nhóm phương pháp dạy học truyền thống: thường lấy GV làm trung tâm, SV lắng nghe và ghi chép nội dung GV truyền đạt (GV chủ động truyền đạt kiến thức, SV thụ động tiếp thu). Trong quá trình dạy thanh nhạc có sử dụng một số phương pháp dạy học như: Phương pháp thuyết trình, phương pháp trực quan, phương pháp thị phạm/làm mẫu, phương pháp hướng dẫn thực hành luyện tập.

Nhóm phương pháp dạy học hiện đại: là lấy người học làm trung tâm nhằm phát huy tối đa năng lực tự giải quyết vấn đề tự sáng tạo của SV. Qua đó, SV có thể chủ động tích lũy kinh nghiệm, rèn luyện khả năng phán đoán và tự tin hơn qua mỗi bài học.

Phương pháp dạy học mang tính đặc thù của thanh nhạc: Trong dạy học thanh nhạc có một số phương pháp mang tính đặc thù riêng mà GV thường sử dụng đó là: Hướng dẫn mở khẩu hình, Hướng dẫn tư thế, phong cách hát, Hướng dẫn vận hành hơi thở, Hướng dẫn vị trí âm thanh và khoảng vang, Hướng dẫn luyện tập các kỹ thuật hát...

Quy trình một tiết thanh nhạc

Một tiết dạy học thanh nhạc, thường được thực hiện theo 3 bước:

Bước 1: Hướng dẫn mở đầu; Bước 2: Hướng dẫn thường xuyên;

Bước 3: Hướng dẫn kết thúc

Tình hình học tập của sinh viên

Phần lớn SV thanh nhạc có năng khiếu âm nhạc, có giọng hát, cảm thụ âm nhạc tốt, nắm bắt nhanh và vững kỹ thuật thanh nhạc.

Thực trạng dạy học hát ca khúc viết về Thanh Hóa

- Việc lựa chọn sắp xếp ca khúc viết về Thanh Hóa đưa vào giảng dạy, việc lựa chọn và sắp xếp các ca khúc viết về Thanh Hóa còn một số hạn chế và bất cập như không theo hệ thống, chủ đề, chưa theo trình tự và tiến độ của chương trình giảng dạy.

- Việc rèn luyện các kỹ thuật thanh nhạc trong dạy khúc viết về Thanh Hóa cho giọng soprano. Đa số GV sử dụng kỹ thuật bel canto, kỹ thuật bel canto giúp SV phát triển giọng tốt, mở rộng tối đa âm vực giọng có thể đạt được. Tuy nhiên vẫn còn tình trạng GV quá lạm dụng kỹ thuật hát bel canto, dẫn tới âm thanh phát ra căng, cứng làm giảm bớt độ mềm mại, uyển chuyển của ca khúc.

2.3.3. Đánh giá thực trạng dạy học hát ca khúc viết về Thanh Hóa cho sinh viên thanh nhạc giọng soprano

Về nội dung chương trình

Nội dung chương trình học ngành thanh nhạc được xây dựng theo khung chương trình của Bộ GD&ĐT ban hành, gồm 120 tín chỉ với ba khối kiến thức cơ bản. Chương trình được xây dựng khá cân đối giữa các khối kiến thức, trong các học phần chuyên ngành, tín chỉ thực hành được chú trọng (65/120 tín chỉ). Điều đó giúp cho SV có nhiều thời gian thực hành.

Về phương pháp dạy của giảng viên và ý thức học tập của sinh viên

GV chủ yếu sử dụng phương pháp dạy học truyền thống, chưa quan tâm nhiều tới việc kết hợp các phương pháp để phát triển năng lực ca hát cho SN. Trong quá trình dạy học, GV hầu như bỏ qua công đoạn phân tích ca khúc, nên ảnh hưởng nhiều tới việc xử lý các kỹ

thuật ca hát. Bên cạnh đó, GV chưa chú ý làm nổi bật giá trị của tác phẩm, do đó khi SV hát các ca khúc chưa bộc lộ được yêu cầu về đẹp cũng như yêu cầu của tác giả đề ra.

SV có giọng hát tốt, nhưng ý thức học tập chưa cao. Đa phần đã nhận thức được sự cần thiết của việc rèn luyện kỹ thuật thanh nhạc cũng như về phong cách biểu diễn, nhưng các em không dành nhiều thời gian rảnh rỗi cho việc rèn luyện tập chuyên môn.

Kết luận chương 2

Chương 2 nghiên cứu cơ sở lý luận, bởi cơ sở lý luận có vai trò vô cùng quan trọng trong nghiên cứu khoa học, cơ sở lý luận được coi nền tảng, giúp người nghiên cứu đi đúng hướng.

Bên cạnh cơ sở lý luận là việc đánh giá thực trạng về dạy học ca khúc viết về Thanh Hóa cho SV thanh nhạc giọng soprano. Những vấn đề về thực trạng đều được khảo sát với mục đích, đối tượng, nội dung, phương thức, thời gian và địa điểm rõ ràng, sau đó sẽ được đánh giá một cách khách quan, khoa học.

Chương 3

ĐẶC ĐIỂM VÀ GIÁ TRỊ CỦA CA KHÚC VIẾT VỀ THANH HÓA ĐỐI VỚI DẠY HỌC THANH NHẠC CHO SINH VIÊN GIỌNG SOPRANO

3.1. Đặc điểm lời ca trong ca khúc viết về Thanh Hóa

3.1.1. Tính địa phương

Thanh Hóa cũng như một số tỉnh miền Trung thường hay dùng các từ: mô - tê - răng rứa (có nghĩa là: đâu - đấy - gì - thế); hoặc: cái ni - cái tê, (có nghĩa là cái này - cái kia), bây chừ (có nghĩa là bây giờ), mi - tau (có nghĩa là mày - tao) ... Từ những đặc điểm phương ngữ của xứ Thanh đã được các nhạc sĩ khai thác và khéo léo đưa vào ca khúc viết về Thanh Hóa.

3.1.2. Đề tài

Đề tài của những ca khúc viết về Thanh Hóa phong phú, đa dạng: Đề tài đấu tranh bảo vệ Tổ quốc; Đề tài viết về Bác Hồ; Đề tài ca ngợi tình yêu đôi lứa.

3.1.3. Các thể thơ hay dùng

Theo khảo sát các ca khúc viết về Thanh Hóa, có nhiều ca khúc phổ thơ hoặc phỏng thơ của nhà thơ khác nhau, có nhiều thể thơ được sử dụng như: Thể thơ lục bát (6/8), thể thơ 4 hoặc 5 chữ, thể thơ 6 hoặc 7 chữ, thể thơ tự do được các nhạc sĩ vận dụng theo giai điệu của ca khúc sao cho phù hợp với giai điệu, tiết tấu cũng như nội dung của bài.

3.1.4. Cảnh đẹp quê hương

Nội dung ca khúc viết về Thanh Hóa chủ yếu ca ngợi những chiến công anh dũng của nhân dân Thanh Hóa, ca ngợi danh lam thắng cảnh đẹp, niềm tự hào về đất và người xứ Thanh trong công cuộc xây dựng quê hương đất nước.

3.2. Đặc điểm về âm nhạc trong ca khúc viết về Thanh Hóa

3.2.1. Hình thức, cấu trúc

Ca khúc viết về Thanh Hóa được các nhạc sĩ kế thừa các hình thức khuôn mẫu của phương Tây và vận dụng sáng tác ca khúc gồm nhiều loại như: một đoạn đơn, hai đoạn đơn, ba đoạn đơn...

3.2.2. Giai điệu, âm vực và các quãng đặc trưng

Giai điệu: Giai điệu của các ca khúc viết về Thanh Hóa thể hiện được bản sắc văn hóa, tư chất của người xứ Thanh. Trong các ca khúc viết về Thanh Hóa các nhạc sĩ khai thác rất nhiều chất liệu dân ca, dân vũ xứ Thanh.

Tính chất âm nhạc: Ca khúc viết về Thanh Hóa có tính chất trữ tình, trong sáng thường có giai điệu mềm mại, nhịp điệu, tốc độ vừa phải không quá nhanh, bên cạnh đó nội dung thường thể hiện tính tự sự, ngợi ca, sâu lắng, nội tâm sâu sắc. Ngoài ra có nhiều ca khúc có tính chất hào hùng, mạnh mẽ, linh hoạt, vui vẻ...

Âm vực: Đối với SV giọng soprano đang theo học ngành thanh nhạc tại trường, phần lớn các em chưa được đào tạo qua trường lớp chuyên nghiệp nào cả âm vực giọng soprano của các em thường trong khoảng gần 2 quãng tám ($h - g^2$, $c^1 - a^2$).

Các quãng đặc trưng: Các nhạc sĩ còn sử dụng một số quãng đặc trưng, kết hợp với các nốt luyến láy có trong dân ca, dân vũ của các tộc người ở Thanh Hóa

3.2.3. Thang âm, điệu thức

Có nhiều loại thang âm khác nhau, mỗi thang âm thường gắn liền hoặc là sự biểu hiện cho một loại điệu thức nào đó. Thang 7 âm gắn liền với điệu thức trưởng thứ; thang 5 âm (trong dân ca Việt Nam) gắn với các điệu thức Huỳnh, Nao, Pha, Bắc Nam (tương ứng với Cung, Thương, Giốc, Chủy, Vũ). Ca khúc viết về Thanh Hóa có nhiều ca khúc sử dụng thang 5 âm của điệu thức dân ca trong âm nhạc dân gian, sử dụng thang 7 âm của điệu thức trưởng, thứ phương Tây.

3.3. Giá trị của ca khúc viết về Thanh Hóa

3.3.1. Lưu giữ giá trị văn hóa truyền thống

Văn hóa ngôn ngữ: Nhiều ca khúc viết về Thanh Hóa, trong lời ca có sử dụng ngôn ngữ cổ, đặc biệt là ngôn ngữ của các tộc người thiểu số, mục đích để tạo sự sinh động và lan tỏa giá trị ngôn ngữ ra cộng đồng.

Văn hóa âm nhạc: Âm nhạc dân gian Thanh Hóa khá phong phú, khai thác các chất liệu âm nhạc cổ truyền của cha ông để lại: Ca khúc kế thừa âm nhạc hồ sông Mã; ca khúc mang âm hưởng dân ca Đông Anh; ca khúc khai thác chất liệu âm nhạc dân tộc H'Mông; ca khúc khai thác chất liệu âm nhạc dân tộc Thái.

3.3.2. Giá trị về giáo dục

Giáo dục về truyền thống lịch sử: Thanh Hóa với truyền thống đấu tranh anh dũng, thời kỳ nào cũng có những anh hùng hào kiệt và trong giai đoạn kháng chiến chống Mỹ cũng vậy, nhiều tấm gương anh dũng hy sinh đã đi vào sử sách, đó chính là đề tài sáng tác của các nhạc sĩ và có giá trị to lớn góp phần giáo dục tình yêu đất nước, về truyền thống lịch sử của quê hương.

Về tình yêu con người và vùng đất Thanh Hóa: Âm nhạc nói chung và ca khúc viết về Thanh Hóa nói riêng có vai trò quan trọng trong việc giáo dục đạo đức, giáo dục tình yêu quê hương cho các thế

hệ trẻ và đặc biệt ca khúc viết về Thanh Hóa có giá trị trong việc giáo dục tình yêu con người và vùng đất xứ Thanh.

3.3.3. Đóng góp cho sự phát triển âm nhạc Việt Nam

Quá trình hình thành và phát triển ca khúc Việt Nam không thể thiếu chất liệu, mảng màu của ca khúc viết về Thanh Hóa được, bởi nó góp phần hoàn thiện bức tranh tổng thể đó, mảng ghép ca khúc viết về Thanh Hóa khá quan trọng bởi nó chứa đựng bên trong những đặc điểm, đặc trưng riêng mà vùng quê khác không có như: các ca khúc khai thác chất liệu của những làn điệu hò sông Mã, đi cấy, trò Xuân Phả, chất liệu dân ca, dân vũ các dân tộc tỉnh Thanh...

Kết luận chương 3

Để trả lời cho câu hỏi tại sao phải đưa ca khúc viết về Thanh Hóa vào dạy học cho SV đại học thanh nhạc giọng soprano, thì vấn đề không thể không quan tâm tới, đó là phải tìm ra đặc điểm và giá trị của đối tượng sẽ đưa vào giảng dạy. Đặc điểm của ca khúc viết về Thanh Hóa được nhìn nhận trên hai phương diện về lời ca và âm nhạc.

Giá trị của ca khúc viết về Thanh Hóa được thể hiện ở việc: lưu giữ các giá trị văn hóa truyền thống, nhiều từ ngữ cổ được đưa vào lời ca; về văn hóa âm nhạc, các nhạc sĩ đã khai thác và kế thừa các chất liệu của âm nhạc cổ truyền đưa vào giai điệu của ca khúc, có giá trị trong việc giáo dục truyền thống lịch sử, tình yêu con người và tình yêu quê hương Thanh Hóa

Chương 4

BIỆN PHÁP DẠY HỌC CA KHÚC VIẾT VỀ THANH HÓA CHO SINH VIÊN ĐẠI HỌC THANH NHẠC GIỌNG SOPRANO

4.1. Nguyên tắc đề xuất biện pháp

Đề xuất những biện pháp dạy học hát ca khúc viết về Thanh Hóa cho SV giọng lirico soprano cho SV ngành Thanh nhạc Trường Đại học VH, TT & DL Thanh Hóa, phải dựa trên một số nguyên tắc sau:

4.1.1. Đảm bảo tính mục tiêu:

Mục tiêu về kiến thức

Mục tiêu về kỹ năng

4.1.2. Đảm bảo phù hợp với khả năng của sinh viên

Nhìn từ phương diện nội dung của chương trình đào tạo, nếu đưa những ca khúc có kỹ thuật đơn giản quá hay phức tạp quá, nghĩa là không phù hợp với khả năng của SV, sẽ tạo hiệu ứng không tốt cho các em ở hai thái cực: dễ thì chủ quan, khó thì chán nản. Do vậy ca khúc lựa chọn đưa vào chương trình phù hợp với khả năng của SV thì các em mới hát hay và phát triển giọng hát tốt được.

4.1.3. Đảm bảo tính nghệ thuật, tính thẩm mỹ và cấu trúc rõ ràng

Để tạo được sự hứng khởi cho SV, vấn đề về hình thức, cấu trúc rõ ràng phải chú ý đến tính nghệ thuật và tính thẩm mỹ của ca khúc được đưa vào dạy học. Tính nghệ thuật và tính thẩm mỹ ở những ca khúc được lựa chọn đưa vào chương trình, thể hiện thông qua giai điệu đẹp, có chỗ để phô trương thể mạnh của giọng hát; lời ca là những từ được chọn lọc, có hình tượng, tạo sự gần gũi và mang đậm chất thơ. Thực ra bản chất của tiêu chí này là nhằm tới việc tạo ra cảm xúc cho SV trong quá trình học tập.

4.1.4. Đảm bảo tính lan tỏa sâu rộng trong công chúng.

Ca khúc có sức lan tỏa rộng rãi trong công chúng, hẳn nhiên phải là ca khúc hay với giai điệu đẹp, lời ca có hình tượng nhưng gần gũi thân quen với người nghe và được biểu diễn ở nhiều địa điểm, không gian khác nhau.

4.1.5. Đảm bảo tính kế thừa, sự đa dạng hài hòa giữa các loại ca khúc trong chương trình

Tính kế thừa phải đảm bảo tính hợp lý về liều lượng, chất lượng và thời gian, nghĩa là vấn đề nào hợp lý sẽ được giữ lại, trên cơ sở đó sẽ bổ sung những vấn đề, nội dung mới.

4.2. Một số biện pháp dạy học hát

4.2.1. Xây dựng tiêu chí lựa chọn ca khúc đưa vào chương trình

SV thanh nhạc giọng lirico soprano được học trong 4 năm, mỗi năm trình độ kỹ thuật và giọng hát của các em đã có những bước tiến bộ nhất định. Dựa vào đó, chúng tôi xây dựng tiêu chí và sắp xếp các

ca khúc được đưa vào chương trình cho từng năm học từ năm thứ nhất đến năm thứ 4.

4.2.2. Rèn luyện kỹ thuật thanh nhạc trong dạy học hát ca khúc

Trong dạy học thanh nhạc, kỹ thuật là yếu tố vô cùng quan trọng để phát triển và hoàn thiện giọng hát cho SV. Do đó, để hướng dẫn SV học hát các ca khúc viết về Thanh Hóa đạt kết quả tốt chúng tôi áp dụng một số kỹ thuật thanh nhạc cơ bản:

Kỹ thuật mở khẩu hình và cách phát âm: Khẩu hình có vai trò rất quan trọng, có thể ví von như một chiếc khuôn dùng để đúc ra âm thanh, nó quyết định đến sự tròn vành, rõ chữ, độ vang, sáng của âm thanh. Hiểu theo cách khác, việc mở khẩu hình to, nhỏ có ảnh hưởng nhiều đến chất lượng của âm thanh khi hát.

Kỹ thuật hơi thở: Kỹ thuật hơi thở có vai trò rất quan trọng, có thể coi là nền móng âm thanh đúng, là công cụ điều khiển giọng hát, quyết định chất lượng của giọng hát. Có bốn loại hơi thở trong thực hành thanh nhạc Thở ngực, thở ngực và bụng, thở ngực dưới và bụng, thở bụng.

Vị trí âm thanh: Vị trí âm thanh là một trong ba kỹ thuật cơ bản, xuyên suốt quá trình rèn luyện phát triển giọng hát của SV. Để có vị trí âm thanh đúng, SV cần kiên trì luyện tập, đầu tư thời gian, công sức trong việc rèn hình thành thói quen hát đúng, hình thành cảm giác bám. Cách đặt vị trí âm thanh bám, cách làm đều màu các âm khu của giọng, cách phát âm rõ chữ, rõ lời. Cách kết hợp giữa hơi thở, khẩu hình và với âm thanh sao cho âm thanh chuẩn xác, khẩu hình hợp lý, nhà chữ và xử lý tác phẩm tinh tế.

Kỹ thuật hát liền giọng (cantilena): Là một trong những kỹ thuật hát quan trọng, cơ bản nhất của thanh nhạc. Rèn luyện kỹ thuật hát liền giọng để biết hát liên kết giai điệu, liền tiếng, mềm mại, uyển chuyển đồng luôn rõ lời, rõ chữ. “Hát liền giọng là cách hát chuyển tiếp liên tục, đều đặn từ âm nọ đến âm kia tạo sự liên kết không ngắt quãng mang tính chất mềm mại của giai điệu với âm thanh có chất lượng”

Kỹ thuật hát lướt nhanh (passage): Đây cũng là kỹ thuật quan trọng của nghệ thuật ca hát. Hát lướt nhanh nhằm diễn tả những tình cảm có tính chất vui tươi, sôi nổi, không khí rộn ràng, náo nức. Một khi đã hoàn thiện được kỹ thuật hát lướt nhanh, sẽ giúp cho giọng hát phát triển tốt hơn, âm thanh phát ra nhẹ nhàng, trong sáng. Hát nhanh cũng là một trong những biện pháp hỗ trợ rất tốt trong việc khắc phục tật hát giọng cổ, cứng cầm, cứng hàm và cả việc hát ở âm khu cao của giọng.

Kỹ thuật hát xử lý sắc thái: Kỹ thuật xử lý sắc thái là kỹ thuật quan trọng trong quá trình rèn luyện giọng hát. Bất cứ một tác phẩm thanh nhạc nào thì tình cảm của tác phẩm một phần được thể hiện bằng sắc thái, trong đó là sự thay đổi về âm lượng to, nhỏ, cường độ mạnh, yếu. “Kỹ thuật hát to dần hay nhỏ dần là cách hát âm thanh đều đặn, liên tục, không bị gãy, không ngắt quãng, không thay đổi vị trí cộng minh của âm thanh, làm chủ được hơi thở, biết kiểm soát việc lấy hơi, giữ hơi và điều tiết hơi thở một cách hợp lý trong quá trình hát”

Xử lý ngôn ngữ: Xử lý ngôn ngữ là một trong những kỹ thuật hát đặc trưng của tiếng Việt để đảm bảo việc hát tròn vành rõ chữ. Thông thường kỹ thuật này được chia thành hai loại: xử lý đóng bằng nguyên âm và bán nguyên âm và xử lý đóng bằng phụ âm.

Xử lý hát luyện, láy: Về phương diện âm thanh, nếu ca khúc phương Tây khi hát luyện, láy âm thanh phát ra vẫn phải đảm bảo thẩm mỹ tiếng nói phương Tây. Ngược lại, hát luyện, láy trong ca khúc Việt Nam phải đảm bảo được tính thẩm mỹ của ngôn ngữ Việt Nam. Về cách thức tiến hành luyện, láy khi hát ca khúc phương Tây và ca khúc Việt Nam cơ bản là giống nhau, nghĩa là từ được chia nhỏ thành các âm tiết rồi ghép lại với nhau, tuy nhiên sự khác nhau đó là cách mở khẩu hình, cách đóng âm đóng, khép âm tiết cuối cùng của từ.

Xử lý chất liệu dân ca Thanh Hóa trong ca khúc viết về Thanh Hóa: Một số ca khúc viết về Thanh Hóa khai thác chất liệu âm nhạc Hồ sông Mã, dân ca Đông Anh, chất liệu dân ca miền núi Thanh Hóa. Khi giảng dạy, GV cần nghiên cứu, tìm hiểu kỹ để nắm được đặc điểm

luyện lấy đặc trưng, cũng như cách phát âm nhà chữ để hướng dẫn cho SV học tập có hiệu quả.

4.2.3. Sử dụng một số phương pháp dạy học hiện đại

Theo xu thế dạy học hiện nay, các phương pháp dạy học hiện đại sẽ giúp SV thay đổi cách học từ thụ động trước đây sang cách học chủ động và phát huy tính tích cực, sáng tạo của SV. Chúng tôi đề xuất một số phương pháp dạy học hiện đại áp dụng và dạy học hát ca khúc viết về Thanh Hóa cho SV giọng soprano như: Phương pháp nghiên cứu trường hợp, phương pháp dạy học phát hiện vấn đề, tự phát hiện vấn đề, dạy học theo dự án...

4.2.4. Đổi mới thiết kế, kế hoạch bài dạy, kiểm tra, đánh giá kết quả học tập của sinh viên

Đổi mới thiết kế, kế hoạch bài dạy

Theo thiết kế bài giảng cũ gồm 3 bước cơ bản. Bước 1: Hướng dẫn mở đầu (luyện thanh khởi động giọng); Bước 2: Hướng dẫn thường xuyên (dạy học các tác phẩm thanh nhạc); Bước 3: Hướng dẫn kết thúc (củng cố bài). Theo đề xuất thiết kế bài giảng mới gồm: Bước 1: Chuẩn bị bài; Bước 2: Tìm hiểu và phân tích ca khúc; Bước 3: Hướng dẫn mở đầu (luyện thanh khởi động giọng); Bước 4; Hướng dẫn thường xuyên (dạy học các tác phẩm thanh nhạc); Bước 5: Hướng dẫn kết thúc (củng cố bài).

Đổi mới kiểm tra, đánh giá kết quả học tập của sinh viên

Việc đánh giá kết quả học tập của SV có nhiều phương pháp khác nhau, nhưng chủ yếu sử dụng một số phương pháp sau: đánh giá chuyên cần, đánh giá kết quả kiểm tra giữa kỳ, đánh giá kết quả thi kết thúc học phần, cá nhân hóa, đánh giá thông qua các phương pháp dạy học hiện đại.

4.3. Hướng dẫn dạy mẫu một số ca khúc viết về Thanh Hóa

Ca khúc viết về Thanh Hóa với số lượng lớn, tuy nhiên để đáp ứng một phần nghiên cứu của luận án, chúng tôi chọn 2 ca khúc trong chương trình học 4 năm của SV giọng soprano tại Trường Đại học VH, TT & DL Thanh Hóa để tiến hành dạy mẫu. Ca khúc *Khúc tình ca*

Thanh Hóa của Nguyễn Trọng (Dạy ca khúc mang phong cách dân gian), ca khúc *Cây lúa Hàm Rồng* của Đôn Truyền (Dạy ca khúc mang phong cách thính phòng)

4.4. Thực nghiệm sư phạm

4.4.1. Mục đích và nội dung thực nghiệm

Mục đích: Việc tổ chức dạy thực nghiệm ca khúc viết về Thanh Hóa cho SV giọng soprano nhằm mục đích đánh giá lại tính khả thi của các biện pháp đưa ra trong luận án.

Nội dung thực nghiệm: Trong phần thực nghiệm, chúng tôi chỉ dạy ca khúc *Cây lúa Hàm Rồng* của Đôn Truyền. Chúng tôi tiến hành thực nghiệm ở biện pháp thứ 2 đã đề xuất đó là: Rèn luyện kỹ thuật thanh nhạc trong dạy học hát ca khúc.

4.4.2. Đối tượng, hình thức và thời gian thực nghiệm

Đối tượng thực nghiệm: Đối tượng thực nghiệm là nhóm SV đại học thanh nhạc giọng soprano năm thứ 4.

Hình thức thực nghiệm: Thực nghiệm theo hình thức đối chứng 4 SV được chia thành 2 nhóm: đối và thực nghiệm. SV mỗi nhóm có khả năng, năng lực đồng đều, cùng tiến trình học tập giống nhau. Nhóm SV thực nghiệm học theo cách dạy đã được trình bày ở trên, nhóm SV đối chứng học theo mô hình cũ.

Thời gian và giảng viên thực nghiệm: Thời gian thực nghiệm: sáng thứ ba và sáng thứ 4 (thời gian 8 tuần/ 16 buổi dạy), từ 10/3/2023 - 10/5/2023.

4.4.3. Tiến hành thực nghiệm

Quá trình tiến hành thực nghiệm dạy học ca khúc viết về Thanh Hóa cho SV giọng soprano ở trên lớp, sẽ thực hiện gồm 2 bước: *Chuẩn bị thực nghiệm* và *Tiêu chí đánh giá kết quả thực nghiệm*

4.4.4. Đánh giá thực nghiệm

Để đưa ra được kết quả so sánh trước và sau thực nghiệm công bằng và chính xác, chúng tôi tiến hành kiểm tra, đánh giá khả năng của SV cả hai nhóm (nhóm SV thực nghiệm và nhóm SV đối chứng)

trước thực nghiệm, sau đó tiến hành tổ chức dạy thực nghiệm theo 5 bước đã đề xuất và trình bày ở trên.

4.4.5. Kết quả thực nghiệm

Sau 8 tuần dạy thực nghiệm chúng tôi đã tiến hành kiểm tra, đánh giá chất lượng, kết quả của hai nhóm, nhóm SV thực nghiệm và nhóm SV đối chứng. Kết quả thực nghiệm phù hợp và hiệu quả thông qua những kiến thức, kỹ năng mà SV thu được.

4.4.6. So sánh kết quả trước và sau thực nghiệm

Để thấy được sự tiến bộ của SV tham gia thực nghiệm, chúng tôi lập bảng so sánh sự cải thiện của cả hai nhóm SV thực nghiệm và đối chứng. Cho dù phần thực nghiệm sư phạm chỉ mang tính kiểm chứng lại một số biện pháp đề đã đặt ra trong luận án, nhưng đã giúp chúng tôi thấy được nghiên cứu những biện pháp dạy học hát ca khúc viết về Thanh Hóa là có tính khả thi, có thể đáp ứng được yêu cầu cũng như mục đích của việc dạy hát ca khúc viết về Thanh Hóa cho SV giọng soprano tại Trường Đại học VH,TT&DL Thanh Hóa.

Kết luận chương 4

Ca khúc viết về Thanh Hóa là mảng màu khá quan trọng trong tổng thể bức tranh của ca khúc Việt Nam nói chung. Ca khúc viết về Thanh Hóa có những đặc điểm chung của ca khúc Việt Nam, nhưng cũng có đặc điểm riêng, mang bản sắc của xứ Thanh. muốn SV thể hiện tốt ca khúc viết về Thanh Hóa phải có những biện pháp dạy học cụ thể hữu hiệu. Biện pháp đưa ra không thể tùy tiện, mà phải đề xuất những nguyên tắc cụ thể, đó là đảm bảo: mục tiêu đào tạo, sự phù hợp với khả năng của SV, tính nghệ thuật, thẩm mỹ, tính lan tỏa trong công chúng, tính kế thừa và sự đa dạng hài hòa giữa các loại ca khúc trong chương trình.

Trên cơ sở nguyên tắc được đề xuất, sẽ đề xuất 4 biện pháp trong dạy học, đó là: Xây dựng tiêu chí lựa chọn đưa vào chương trình; Rèn luyện kỹ thuật thanh nhạc trong dạy học hát ca khúc viết về Thanh Hóa; Sử dụng một số phương pháp dạy học hiện đại; Đổi mới thiết kế, kế hoạch bài dạy, nhận xét, đánh giá kết quả học tập của SV.

KẾT LUẬN

Khi nghiên cứu trường hợp dạy học ca khúc viết về Thanh Hóa cho SV thanh nhạc giọng soprano, vấn đề không thể bỏ qua là khảo sát các công trình liên quan đến ca khúc nói chung. Các công trình về dạy học ca khúc viết về Thanh Hóa, nghiên cứu về dạy học và phương pháp dạy học. Thông qua công trình nghiên cứu của các tác giả, cho thấy một bức tranh toàn cảnh về ca khúc Việt Nam và ca khúc viết về Thanh Hóa, đồng thời cũng gợi mở cách nhìn về một số phương pháp dạy học tích cực để có thể áp dụng phần nào vào việc dạy học hát cho SV đại học thanh nhạc giọng soprano tại Trường Đại học VH,TT&DL Thanh Hóa.

Việc xây dựng cơ sở lý luận trong nghiên cứu khoa học, có vai trò rất quan trọng. Bởi cơ sở lý luận, giúp nghiên cứu không bị lệch hướng. Bên cạnh cơ sở lý luận, là việc đánh giá thực trạng về dạy học ca khúc viết về Thanh Hóa cho SV thanh nhạc giọng soprano. Thông qua việc khảo sát, đặc biệt là thao tác đánh giá, sẽ thấy được thực trạng việc dạy học ca khúc viết về Thanh Hóa cho SV thanh nhạc giọng soprano, từ đó có cơ sở để đề xuất các biện pháp dạy học.

Đưa ca khúc viết về Thanh Hóa vào dạy học cho SV đại học thanh nhạc giọng soprano, thì vấn đề cần quan tâm, đó là phải tìm ra đặc điểm và giá trị của ca khúc. Suy cho cùng, dạy học là dạy các giá trị của ca khúc đó cho SV. Đặc điểm của ca khúc viết về Thanh Hóa được nhìn nhận trên hai phương diện: lời ca và âm nhạc.

Tìm được giá trị của ca khúc đã là điều quan trọng, nhưng để đưa ca khúc vào dạy học lại là vấn đề quan trọng hơn. Muốn vậy, phải đề xuất các biện pháp thông qua những nguyên tắc cụ thể. Trên cơ sở đó, sẽ đề xuất 4 biện pháp trong dạy học. Đồng thời thông qua thực nghiệm bước đầu có thể khẳng định, các biện pháp đưa ra trong luận án là mang tính khả thi. Các biện pháp này có thể áp dụng tốt vào việc dạy học hát ca khúc viết về Thanh Hóa cho SV thanh nhạc giọng soprano tại Trường Đại học VH,TT&DL Thanh Hóa, cũng như một số cơ sở đào tạo thanh nhạc chuyên nghiệp trên phạm vi cả nước.

DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN TIẾN SĨ

A. Bài báo khoa học

1. Trịnh Thị Thúy Khuyên (2019), “Sự hài hòa giữa kỹ thuật và nghệ thuật trong giảng dạy thanh nhạc”, *Tạp chí Giáo dục & Xã hội*, ISSN 1859-3917.
2. Trịnh Thị Thúy Khuyên (2021), “Lựa chọn ca khúc VN trong đào tạo Thanh nhạc tại Trường ĐH VH TT & DL Thanh Hóa”, *Tạp chí Giáo dục & Xã hội*, ISSN 1859-3917.
3. Trịnh Thị Thúy Khuyên (2021), “Characteristics in vocal training faculty at Thanh Hoa University of culture, Sport and Tourism”, *International Journal of Educational Research*, 4(05), 26-32.
4. Trịnh Thị Thúy Khuyên (2022), “Giá trị nghệ thuật trong ca khúc viết về Thanh Hóa”, *Tạp chí Trường Đại học Văn hóa, Thể thao và Du lịch Thanh Hóa*, ISSN 2588-1264.
5. Trịnh Thị Thúy Khuyên (2023), *Áp dụng kỹ thuật Thanh nhạc trong dạy ca khúc viết về Thanh Hóa. Kỷ yếu hội thảo khoa học thường niên cho nghiên cứu sinh và học viên năm 2023*, Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương.

B. Nghiên cứu khoa học

1. Đoàn Dũng (chủ nhiệm đề tài), Trịnh Thị Thúy Khuyên, Nguyễn Tiến Thành, Mai Đông (2020), “Phát huy giá trị của các ca khúc viết về Thanh Hóa phục vụ sự nghiệp Công nghiệp hóa - Hiện đại hóa đất nước”, Đề tài NCKH cấp tỉnh.